

guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden

*

Die op een ander schotel wacht
Eet dickwils qualick en met klacht

*

Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 700 lezers

Beste abonnee

Beste Guido,

Veel dank voor 'Doos Gazette' -sept. 2022. Ik las daarin het waardevol artikel 'De Verloren hopsoorten van België. Op blz. 26 lees ik: *Een eerste teken van de veranderingen was de verspreiding van Beierse Hallertauhop in 1907, nota bene door de abt van Affligem...*'

Dat jaartal 1907 wordt inderdaad vaak vernoemd.

Dom Wilfried Verleyen van de Abdij van Affligem schrijft echter 1886; zie bijlage.

Vriendelijke groet,

Arnold Van de Perre (initiatiefnemer van 'Het Levend (soms dood) Hopmonument: Op de omtrek van de aarde komen begin en einde samen' op Meldert-Dorp)

En Arnold voegt er een copie van een artikel aan toe waarin het volgende staat:

In 1886 voerden de gebroeders Baert de nieuwe soort Hallertau in.

Dus Arnold – niet alleen is dit veel vroeger dan 1907 mar is het ook niet de abdi van Affligem maar zijn het de gebroeders baert – die de Hallertau naar de streek van Asse en Aalst gebracht hebben !

Heel hartelijk bedankt voor deze belangrijke historische correctie.

En van Joris Vanderveken kreeg ik de volgende rake opmerking:
Dag Guido,

Ik las het artikel over het broederschap Sint-Rochus (latere hophandelaarsvereniging) van Kristof Papin.

Eén van de eerste bestuurders van deze kring uit de jaren 1600 kwam uit de familie Van den Bremt.

Merkwaardig is dat de nog levende Walter Van Bremt een grote hopboer was uit Meldert nabij Aalst én sleutelbewaarder van de Rochuskapel te Nievel...

Mogelijks gaat deze hopfamilie terug tot die pioniersjaren, ik spreek er hem bij gelegenheid over.

Mvg

Joris

Beste Guido,

Aansluitend op uw artikel over hoppeboeren in de streek, kan ik u melden dat er destijds op Beveren-IJzer ook een hoppeboer was, met name Gerard Soetaert.

In bijlage een foto (+ word document met enige uitleg) genomen in zijn hoppeveld tijdens de pluk. Neyrinck Marie-Louise is mijn moeder. Mijn broer en ikzelf, als kinderen, hebben er ook enkele jaren geplukt.

Mvg,

Werner Gousse

Hoppepluk op de hofstede van Gerard Soetaert
Sint-Omaarsstraat, 4 - Beveren-IJzer - 1960 – 2

De personen op de foto :

1. BEGHEIN Marie-Gerarda (dochter van Gurics Franciska)
2. GURICS Franciska (° Moson-Hong. 21-09-1911 - † Alveringem 29-01-2005) X BEGHEIN Maurice (° Beveren-IJzer 19-01-1908 - † Poperinge 16-06-1980)
3. MAEKELBERG Rita (° Poperinge 9-07-1949)
4. MAEKELBERG Nicole (° Poperinge 22-03-1953 - † Diksmuide 1-04-2021)
5. MAERTEN Maria (° Haringe 6-08-1921 - † Ieper 10-08-1969)
6. NEYRINCK Marie-Louise (° Beveren-IJzer 28-01-1926 - † Ieper 5-02-2012) X GOUSSEY Maurice (° Watou 27-11-1921 - † Poperinge 19-01-2012)
7. ROUSSEEUW Paula (dochter van Maerten Maria)
8. BAKOWSKA Vladyslava (° Marjanovo-Polen 9-11-1900 – † Proven 29-11-1987), X MOSTAERT Georges (° Watou 7-06-1899 - † Proven 1-02-1977)

Maekelberg Rita en Maekelberg Nicole, zijn de dochters van :
Maekelberg Jules, douanier (° Reninge 12-04-1922 - † Ieper 17-12-2008) en Hoorelbeke Marguerite (° Reninge 20-04-1923 - † Reninge 11-04-2018).

Gerard Soetaert (° Beveren-IJzer 10-10-1917 - † Poperinge 26-10-1995) was gehuwd met Irma Boeraeve (° Poperinge 24-01-1916 - † Poperinge 22-11-2013).

Hij was ook hoppeboer.

Raphaël Rousseeuw (° Beveren-IJzer 9-07-1917 - † Veurne 18-01-2002), gehuwd met Maria Maerten (zie hierboven), was er werkman op de hoeve. In de pluktijd stak hij de ranken af. Momenteel wordt de hoeve bewoond door Carlo Soetaert, de kleinzoon van Gerard, die gehuwd is met Ann Tryssensoone. Carlo is zelfstandig metser. Ann is de organisator op de zorgboerderij “’t Zeugekot”.

Van Arnold van de Perre kreeg ik het onderstaande artikel doorgestuurd:

Beste Guido,
In onze regio Asse – Aalst komt er opnieuw ‘leven in de brouwerij’.
Ik schreef een artikel voor onze heemkundige kring De Faluintjes, waarvan ik ondervoorzitter ben.
Als hopkenner zal je dit wellicht ook interesseren.
Vriendelijke groet,

Arnold Van de Perre – Klaarhaagstraat 12 – 9310-Meldert-AALST – 053/42 91 36

Er komt weer leven in de brouwerij

Dit gezegde kunnen we stilaan weer letterlijk nemen in onze regio Asse – Aalst. Op 6 september kwam ‘De Orde van de Groene Bel’ uitgebreid in het nieuws op de nationale zenders waar de initiatieven van deze coöperatieve om opnieuw aan te knopen met een rijk hopverleden uitvoerig werden belicht. In de jaren zestienhonderd, 17de eeuw, was onze streek veruit de belangrijkste hopstreek van het land wiens hop gewaardeerd werd door heel Europa.

Omdat in sommige streken bedrieglijk de fameuze Aalsterse hop werd aangeboden, vaardigden de Aartshertogen in 1613 een ordonnantie uit waardoor buiten het Land van Aalst geen 'Aalsterse' hop mocht verkocht worden zonder gekeurd en gemerkt te zijn door de nering. De Gilde van de Graan- en Hophandelaars in Aalst was zo welgesteld dat ze omstreeks 1624 een schilderij bij Rubens konden bestellen 'H. Rochus en de pestlijdens'; Sint-Rochus is pestheilige en hopheilige. Het schilderij bevindt zich in de Sint-Martinuskerk en kreeg onlangs ruime belangstelling met 'Iedereen Rubens', een origineel concept op de zolder van de kerk. Aan het levend (soms dood) hopmonument op Meldert-Dorp met als kroonzin 'op de omtrek van de aarde komen begin en einde samen' van kunstenaar Jean Bernard Koeman klimmen 16 ranken naar omhoog.

De laatste rij Record. Op de toren Mathias Morlion, op de kar Pieter-Jan Morlion en op de tractor Johan Morlion.

In 1972 was Meldert nog de belangrijkste hoptgemeente in de regio met 60,78 ha, gevolgd door Hekelgem 43,66 ha, Opwijk 36,43 ha, Asse 32,39 ha... In Meldert zijn geen echte hopvelden meer, wel nog laagbloei met hopkeestenvelden.

Coördinator van 'De Orde van de Groene Bel', **Joris Van der Veken**, sprak de families Morlion en Baert, al 7 generaties bedrijvig in de hopteelt, aan om figuurlijk en letterlijk opnieuw op de hopkar te springen.

Daarop werd positief gereageerd en zo werd een nieuw hopveld aangelegd in de buurt van de vroegere coöperatieve ASCOHOP; deze coöperatieve werd in 1979 opgeheven.

Hubert Baert (*1913 - +1997) was daar als hopboer de toezichter en verantwoordelijke met ruime kennis van zaken. De gekweekte variëteiten zijn de plaatselijke Groene Bel, de Teralfense Coigneau en Record, een kruising van Saaz en Northern Brewer.

Aan het vroegere gebouw van de coöperatieve bouwde Johan Morlion in 2019 een nieuwe landbouwloods waarvan hij nu een deel ter beschikking stelt voor machinale hoppepluk en een moderne hopdroogkast

Op 9 september werden de laatste rijen afgesneden en machinaal geplukt. Het was de Recordvariëteit die gebruikt zal worden voor het biertje 'Record' van 6 graden gebrouwen in de brouwerij Angerik in Sint-Ulrikskapelle.

Pieter-Jan hangt de hopranken aan de plukmachine.

Ongeveer één rank per 10 seconden. De nieuwe hoplochting bestaat uit 800 planten met dubbele spanning met meestal drie opklimmende hopscheuten; 1600 ranken dus.

Deze ranken worden tot ongeveer 1 meter van de grond afgeknipt en bovenaan met een machete afgesneden vanop een hoptoren.

Door middel van een sproeisysteem is de hopoogst nog vrij goed gelukt.

Dat men de hop moet begieten is zeer uitzonderlijk daar de hop een diep wortelgestel heeft tot anderhalve meter diep; in 1959 heeft de familie Baert dat ook eens moeten doen.

Aan de plukmachine: Johan Morlion, Joris Van der Veken en Mathias Morlion.

De 'Orde van de Groene Bel' telt momenteel een tiental leden uit Opwijk, Asse, Affligem, Erembodegem, Gooik, Grimbergen die bereid zijn om mee te werken en hun hop te laten drogen in de nieuwe drooginstallatie.

Heel belangrijk is dat verschillende brouwerijen meer en meer hun interesse laten blijken voor de plaatselijke hopvariëteiten. Zo is de brouwerij 'Drie Fontein' uit Vilvoorde en brouwerij en gueuzestekkerij 'Boon' uit Lembeek afnemer van de Groene Bel en Coigneau die uitstekend geschikt is voor de gueuze. Brouwerij Alken-Maes gaat de hopsoort Groene Bel, bekend om zijn aroma's en frisse bitterheid, gebruiken in Affligem Blond en Affligem Tripel. Interesse voor de Groene Bel komt ook uit 'De Glazen Toren' uit Erpe-Mere en 'Koperen Markies' uit Asse.

Max Raffele uit Pennsylvania op Meldertkermis – hoppepluk – 04.09.2022

Internationale belangstelling konden we waarnemen op Meldert-Dorp op Meldertkermis op 4 september 2022 t.g.v. de hopplukwedstrijd vlakbij het hopmonument. De heer Max – Raffele uit Pennsylvania (USA), maar met een hopbedrijf in Brazilië, was aandachtig deelnemer en toeschouwer.

Nu we het toch over Meldertkermis hebben: voor 1838 vierde men Meldertkermis op de tweede zondag van september, maar die tweede zondag van september viel erg ongelegen daar de Meldertenaren 'gemeenlijk aen

overlast van bezigheid onderworpen (zijn) opzichtelijk den hoppe oogst en diensvolgens dat hier door de nering drijvende inwoners weynig vertier hebben’.

De eerste zondag van september daarentegen was er minder werk aan de hop en daarom besliste het gemeentebestuur op 2 juli 1838 dat van dan af de kermis op de eerste zondag van september zou doorgaan.

Wij supporteren voor dit nieuw leven in de brouwerij!

Arnold Van de Perre

Van Chris Develter – een aandachtige lezer van Doos Gazette – kreeg ik het volgende mailtje:

Dag Guido,

Toen wij afgelopen zomer in Nederland aan het fietsen waren, heb ik iets interessant ontdekt.

We kwamen van het kasteel Loevestein en namen het voetveer naar Woudrichem.

Woudrichem is een oude vestingstad aan de Merwede. De Merwede is een getijdenrivier die in feite de benedenloop van de rivier de Waal vormt.

Daar aangekomen zag ik een eigenaardige constructie die uit hopperanken gemaakt was (zie foto 1).

Het betreft een hopkuil waarin drie palen gezet worden en waar de hopplant langs groeit.

Deze manier van hop kweken werd blijkbaar tijdens de middeleeuwen in die streek gebruikt.

De bedoeling is om dit opnieuw te introduceren en de hop te gebruiken om lokaal bier te brouwen (zie foto 2). Het Land van Altena waar in de tekst op het infobord naar verwezen wordt, is een historische landstreek en voormalige heerlijkheid in Noord Brabant.

Als Poperingenaar vind ik dat een merkwaardig en interessant gegeven en daarom wil ik het delen met iedereen die geïnteresseerd is in de geschiedenis en het voorkomen van de hop.

Chris Develter

Beste Chris

Deze manier van hoptelen is natuurlijk de Poperingse 'hommelpit' – maar dan weliswaar in een 'moderne' versie. Die 'hommelpitten' zijn te zien in het boekje van Reynold Scot dat hij schreef over hoe men hop moest kweken – en waarvoor hij zijn kennis haalde te Poperinghe rond 1574. Ze zijn ook te zien op de bekende tekening van Du Plouich uit 1636 van Poperinghe. Zoals je kan merken is de 'moderne' uitvoering niet accuraat. Men gebruikt immers niet de juiste palen – het dienden elsenpalen te zijn – en men bouwt de 'hommelpitten' ook niet op zoals het hoort.

We hebben indertijd nog geholpen bij de herinvoering van die hopkuilen in Peize in Nederland – waar men echter ook koos voor een 'piramide' en voor 'hoge palen'.

't Is mooi dat Brabant dit idee ook overgenomen heeft en zo verkoopt.

Ik ging dit jaar kijken naar de plok bij de familie Dekervel in Proven. Bart, Aaron en Niels zetten de stap naar 'bio-boer' en volgen zo in de voetsporen van Joris Cambie. De film is te vinden op de onderstaande link:

<https://www.facebook.com/100009661925965/videos/3465458723690623>

En ook bij Hannes, Monika en Eric Lagache ging ik langs om hun wel heel aparte opstelling van twee Europa-hopplukmachines van Allaeys te kunnen zien!

Het filmpje is te zien op de volgende link:

<https://www.facebook.com/100009661925965/videos/1094069284833548>

't Neerhof

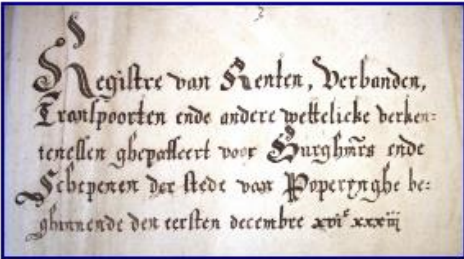

Lees de geschiedenis van Poperinghe

Dank zij de goede zorgen van **Jean Boidin** is het DiMPop de website van 't Neerhof weer aangegroeid en loopt het nu tot en met **1634**.

<https://tneerhofvzw.be/>

	Voor het jaar 1633 Nu eens een gewoon - tamelijk vredig jaar voor onze stad. Voor Jan Cornille echter niet - hij wordt verbannen uit onze streek en ook de watermolenaar Salomé krijgt problemen met de baljuw - aangezien hij onder het peil van de speye gemalen heeft.
---	---

<https://tneerhofvzw.be/pop/2021/1600/Jaar1633.pdf>

	Jaar 1633 de vaart Geregeld geeft het lage peil van de vaart problemen en dus zoekt het stadsbestuur een oplossing om de vaart zowel in de winter als in de zomer 'navigabel' te maken.
---	---

<https://tneerhofvzw.be/pop/2021/1600/Jaar1633De%20vaart1633-1640.pdf>

Jaar 1634

Ook al een goed jaar voor Poperinghe - met heel wat heisa rond het leveren van bier.

Daniël van Santvoorde is waard in de beruchte herberg 'De Treurniet' en hij krijgt een uitgebreid proces aan zijn broek.

<https://tneerhofvzw.be/pop/2021/1600/Jaar1634.pdf>

Jaar 1634-1635

stadrekening

Joos Cheys de jonghe is dit jaar thresorier van de stad Poperinghe.

In zijn rekening vinden we onder andere dat hij de Westouterse landmeter Vedastus De Plouich 12 pond parisis uitbetaalde om een tekening van de stad te maken. Een tekening die nog altijd te vinden is !

<https://tneerhofvzw.be/pop/2021/1600/Jaar1634stadsrekening1634-1635.pdf>

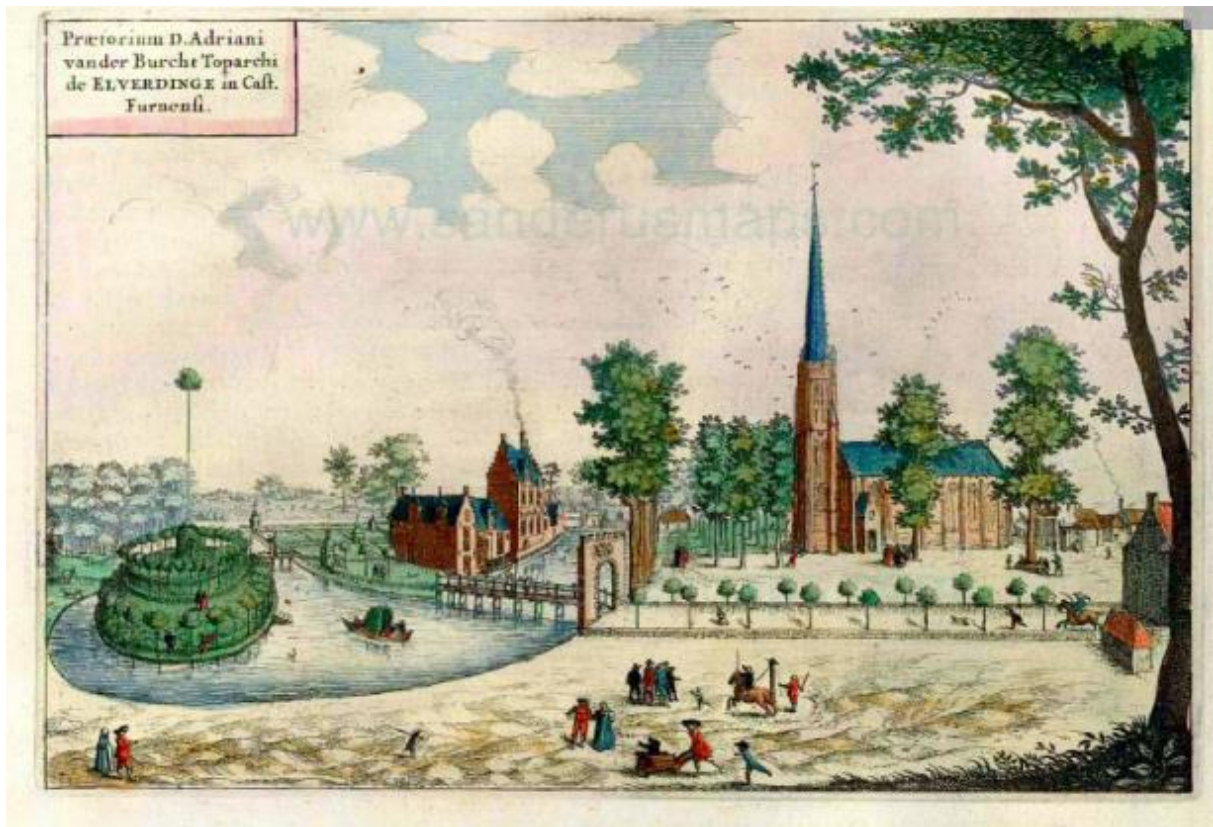
De pelloryne van Poperinge

Poperinge als middeleeuwse stad had in principe een 'pellorine' of schandpaal en een vierschaar.

Beide elementen van de rechtspraak vulden elkaar aan.

De vierschaar diende om na de beraadslaging het vonnis plechtig kond te maken, wat oorspronkelijk gedaan werd rond een gerechtsboom.

In de Flandria Illustrata van Sanderus daterend uit de periode 1641 – 1644 – zien we nog verschillende dergelijke gerechtsbomen staan. Onder andere op de tekening van Elverdinghe.

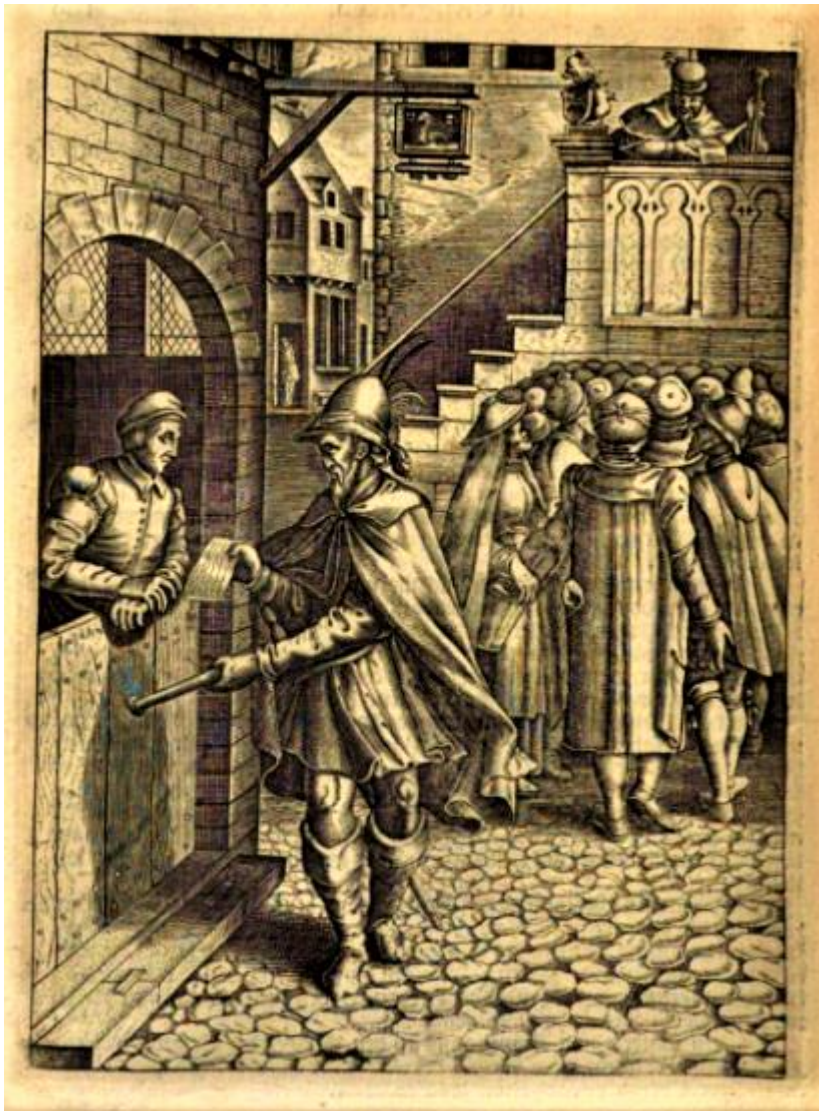
Voor de kerk van Elverdinghe ziet men wat rechts ervan een boom die in drie lagen geknipt is. Deze lagen staan symbool voor de drie geledingen in de maatschappij. Onderaan de boom zien we een zodenbank staan waarop de rechters met vier zaten om de uitspraak te doen.

Deze gerechtsbomen werden 'aangevuld' met een pellorine of schandpaal; later ook in sommige steden een 'perron' genoemd.

In 't 'Maendachboekje nr. 67 van Sint Truiden schrijft Jean-Pierre Dechesne het volgende:

Aan het perron werden weliswaar straffen uitgesproken (justitiesymbool) en uitgevoerd, o.a. het brandmerken op het voorhoofd of de schouder van de definitief of tijdelijk verbannen personen, terwijl ze aan het perron (of schand- paal al dan niet tijdelijk rechtgezet) werden geketend van enkele uren tot drie dagen, volgens de zwaarte van de straf.

In Luik werd de laatste eraan vastgeketend begin 19de eeuw, één uur lang. In sommige steden werd de doodstraf uitgevoerd naast het perron. Vóór 1300 was het perron het symbool van de wereldse macht. De aanwezigheid van een perron is noodzakelijk om de beslissingen van de schepenbanken geldig te verklaren. De beslissingen werden afgeroepen aan de voet van het

perron, op de trappen:
“roep aan het perron”. Pas
later, zeker vanaf 14de
eeuw, zal het een
“vrijheidssymbool”
worden.

De vierschaar bleef in
Poperinghe een plechtige
uitspraak van zwaardere
vonnissen. Lichtere
vonnissen en gewone
mededelingen werden meer
en meer ‘ter bretesque’
gedaan.

Op de afbeelding hiernaast
– uit het boek

**Practycke in criminele
saecken ghemaect door
loost de Damhouder van
Brugge** - zien we hoe op
de achtergrond het vonnis
vanop de ‘breteqsue’
wordt bekend gemaakt,
terwijl op de voorgrond de
‘messagier’ of de bode het

vonnis aan huis van de veroordeelde gaat brengen.

*De pelloryne van Poperinge vinden we in ons stadsarchief het eerst terug in een tekst van het
jaar 1544 – daar staat er het volgende:*

Pellorine en trypen markt - Resolutien A nr 467 – blad 36 v

Gheordonneert by den heere, wet ende raeden, dat de tryackelaars ende trypsierighen sullen
staen by **de pellorine**¹ over de greppe,

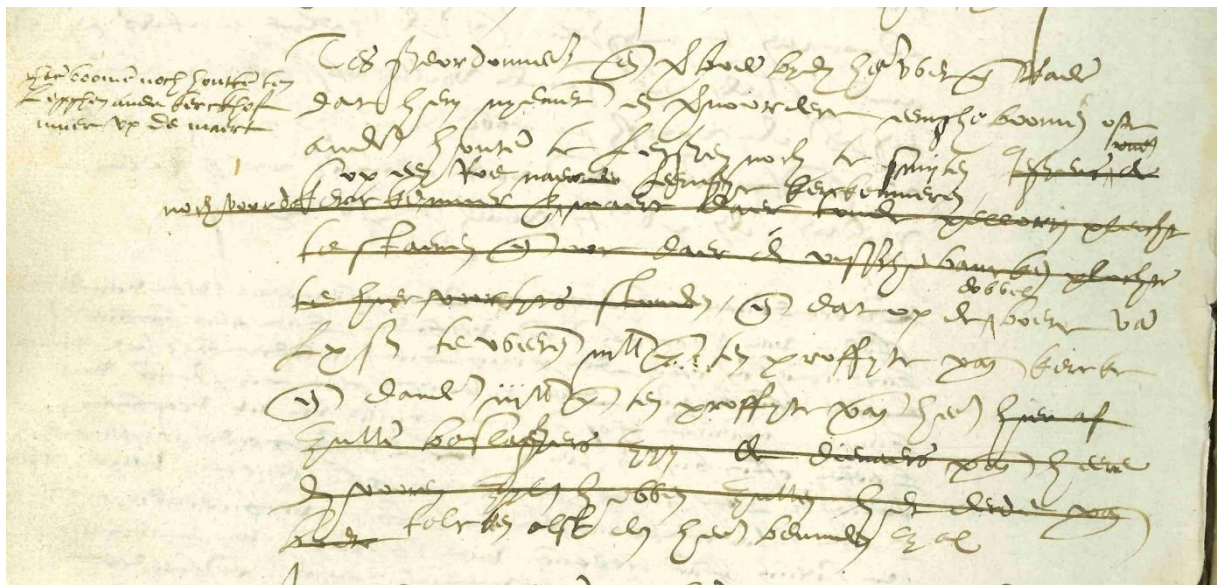
¹ **Pellorine = pellerijn = Woordenboek der Nenderlandse Taal : PELLERIJN**¹

Modern lemma: pellerijn, pellerijn

znw. onz., mv. -en. *Mnl. pellerijn, pillorijn, pellerijn. Van ofr. pellorin, pilorin; van mlat. pellerinum, naast mlat. pillorium, pellarium, pellaricum enz., waarvan ofr. pelli, pilori, fr. pilori, eng. pillory.* Het woord komt bij ons inzonderheid in Vlaanderen en Brabant voor (elders spreekt men van *kaak* en *schandpaal*), in verschillende vormen: *pellerijn, pelderijn, pellarijn, pilorijn* enz., ook in den in lateren tijd uit het *fr.* ontleenden vorm *pilori*. De oorsprong van de benaming is niet met zekerheid bekend. Samenhang met *lat. pîla* en *pîlâre*,

ende sullen moghen staen tot naer de noene
dies en zullen zylieden nyet meer dan eene vente hebben van heurlieden trypen,
op de boete begrepen in de keure van de bekenalers
ende zullen voorts heurlieden keure danoff onderhouden dat men se noch met zoude noch met
cruden zieden zal.

Een tweede vermelding van de pelloryne dateert uit het jaar 1546.
Daar staat het volgende:

Geen bomen leggen langs de kerkmuur

't Es gheordonneert ende verboden by den heere, wet ende raden dat hem nyement en vervoordere eenighe boomen ofte ander houte te legghen noch te smyten op een roe naer eenighe kerckemueren ende dat op de dobbel boete van lx schele te weten iij pond parisis ten proffytte van de heere, telcken als de zelve bevinden zal.

Een deel is doorschraapt en daar staat er: jeghens nocte voor de kerkmuur ter marct - daer toude pelloryn placht te staene ende daer de visschebancken plachten te hier vooren te staenen ...

pilaar, is wegens de vormen met *pill-* en *pell-* onwaarschijnlijk. Daarentegen wijzen *mlat. spilorium*, gasconsch *espilori* en provençaalsch *espitlori*, naast *ofr. pilori*, op verwantschap met catalaans *espitllera*, klein venster, kijkgat, dat bij *lat. specularium* kan behooren. Wellicht is dus de benaming ontleend aan het gat waardoor de te pronk gestelde misdadiger het hoofd moest steken.

+↔ Zeker strafwerktuig bij de oude rechtspleging. Een houten gestel, bestaande uit twee beweegbare stukken, welke te zamen gevoegd gaten openlieten, waardoor het hoofd en de handen van den misdadiger heenkamen, die op deze wijze op een pilaar of voetstuk te pronk gesteld en aan de spot en belediging van het volk werd prijsgegeven; ook in anderen vorm: een schandpaal of stang aan den muur waaraan de gestrafte persoon met ringen om hals en polsen of voeten werd vastgemaakt. Bij uitbreiding wordt ook de pilaar of het steenen voetstuk waarop de tepronkstelling plaats heeft *pellerijn* genoemd.

Uit de tekst van 1544 leren we dat onder andere de trypehandelaars- achter de greppe – moesten staan en dat deze plaats – waar ook de vissebanken stonden – blijkbaar kort bij de kerkmuren was.

Daar stond dus ook de ‘oude’ pelloryne.

We mogen veronderstellen dat de oude pelloryne eerst omzeggens voor de poort van de proostdij stond – een plaats waar men ook markt hield.

In die tijd werd de vroegere Sint Catharinakapel immers gebruikt als gerechtszaal.

De plaats van de pelloryne moest kort bij die gerechtszaal en dus ook bij de vierschaar zijn – vandaar dat dit de meest plausibele plaats was om een pelloryne te zetten.

Als we dat op de Ferrariskaart projecteren zal de pellorine voor 1544 gestaan hebben waar ik het zwart kruis gezet heb.

Rond 1544 stond de pelloryne echter al op een nieuwe plaats waar ze zou blijven staan en dit was op de Oude Markt, de huidige Grote Markt van Poperinge.

Niet alleen de pellorine maar ook de visbanken verhuisden van plaats. De plaats van de visbanken is duidelijk gekend.

Van de pellorine weten we dat ze midden op de markt zal gestaan hebben.

We hebben beschrijvingen van de verdeling van de markt op de marktdagen – wat ook de dagen waren waarop de delinquenten ‘ter pronk’ gezet werden – en daarbij moeten we besluiten dat de schandpaal effectief alleen maar midden op de markt kan gestaan hebben.

Ook dit zetten we even op de Ferrariskaart – waarop we deze invullen alsof we rond 1560 waren.

Onder 1 zien we de Douckhalle – onder 2 de visbanken en onder 3 ‘De herberg De zonne.
En onder 4 de pellorine.

We hebben verschillende veroordelingen terug gevonden waarin er sprake is van de pelloryne – en om één voorbeeld te geven – halen we de veroordeling aan van Jan Lefebure.

4 december 1648 – De veroordeling van Jan Lefebure - SAP 128B - nummer 4

Omme dies wille dat ghy **Jan Lefebure** - oudt ... *niet ingevuld* ... jaren - inboorelinck deser stede - zoo verder vervoordert hebt als tuwen huuze anne te trecken ende ontfanghen diversche ghebendeerde gasten loopende achter lande op de naeme van volontaire ende onder andere **Michiel Brussels - Jan Lejoeusne - Pieter Bette ende Jan Christiaen** - hebben zelve ande voorschreven Bette ghestoffeert een vierroer ofte snaphaene omme de reyse ende andere lyeden anne te tasten - hem zegghende dat hy u somtyts wat mede zou bedeelen by tgonne hy van hemlieden zoude ghegheven hebben waerinne ghy eenighe tyt hebende ghecontinueert – hebt tusschen paesschen ende syncxschen tuwen huuze opden Werf daer ghy woont -

ghehadt de voorschreven vier personen ende hemlieden met ulle zuuster - die ghy zeght tot Brugghe alsnu te wonen - te kennen ghegeven datter ten huuze van Jooris Gardescheene een verken gheslaeghen was ende dat tzelve inden rooile hynck metgaders dat syne huusvrauwe oic gheldt hadde ende mitsdien hemlieden gheraeden ende gheinduceert omme daerrewaerts te ghaen ende in thuus by nachte te breken -

waertoe gy oversulcx hemlieden ghedient heeft als leytsman ende hemlieden den wech

ghetoont tot dat ghy an thuus ghecommen zyt -

alwaer ghy ghebleven zyt als syntenelle by dachterdeure - vrezende van te wesen bekend - ter wylent de voorseide personen een ghat maekten deur het tack - waerdeure de voorseide in het huus hebben ghegaen ende de zelve achterdeure gheopent ende daernaer onder hun voorder ghetrocken - waer vuyt zylieden ghenomen hebben alle tgonne hemlieden en U was dienende -

te weten twee packen vlas van ontrent xvj pond zwar - een blaewen rock vande huusvrauwe van Hardscheene - een lasur lyfveken - een blaew ende graeuw schortecleet van lynwaet - haere coussen mette couseband - de schon wambaes ende brouck van een schaemel kynt aldaer woonende - een henne ende twee hemdens - V zoo vj ponden booter - een stuck zwynevleesch - een worst - een tryppen lyfveken - een blauw roccken van haer dochterken - ende wolle ende zaeygaerne een pont - een root baeyen lyfveken zonder mauwen - een paccken daerinne waert een paer zwarte laeken mauwen - een voorschoot van eenen rock wesende laeken mette voerynghe van zwart baey - twee schaeren - drye colleblaeden - twee snudoucken ende vyf schellynghen in ghelde -

alle twelcke zylieden ghesaemdelick ghedregghen hebben tuwen huuze ende aldaer ghestelt zynde byde zelve Christiaen in vyf egaele hoopen -

hebbende elck by hemlieden ghegheven een oircken ende daarmede lot ghesmeten zynde - hebt voor u part alleenlick gheproffyteert - zoo ghy zeght - de voorseide twee zwarte mauwen en een wambaes - een violet lapken van carsay ende eenen crotcant van een pont zwar - waarmede alsnoch niet te vreden wesende - hebt hemlieden oock gheraden te ghaen by nachte ten huuze van Nicolais Masselis uwen ghebeur -

alwaer ghy metten zelve Lejoensne ghetrocken zyt in het stal - tzelve openende ende daervuyt ghenomen een calf - twelcke ghy hebt helpen leyden ten huyze vande zelve Lejoensne ende aldaer naer het slaen ende vlaeden in vier sticken ggehauwen

ende daerby oick gheeten benefens dander vier personen - hebbende hemlieden ghesonden ten huuze van de zelve Masselis den voorseide Bette omme teeten thebben - te wylent dat ghy besich was mette zelve diefte - ten eynde van dye te beter te moghen effectueren - alle twelcke gheschiet es met uwen raed - gheleyt ende inductie ende anderssints niet en zoude ghebeurt hebben -

ja, in alls ghebleken - es by alle eyghen confessie inde confrontatie jegghens de zelve personen ghedaen in jughemente als anderssints - den reste omme ghenoughen - niet lydelick zonder condigne punitie anderen ten terreur ende exempel -

waeromme brughmeesters ende schepenen deser stede recht doende ter maenynghe van de bailliu huerlieden wettelicke maenheere U ghewesen ende ghecondempneert hebben - zoo zy doen by desen -

by officier criminel gheleyt te wesen aen tpelloryn opde Oude Marckt der zelve stede met bast ande hals ende aldaer ghegheesselt te wesen met scherpe roeden tot loopende bloede thaerlieden discretie daernaer ghebrandtmarckt - u bannende vutten lande ende graefschape van Vlaenderen den tyt van xx jaeren - met interdictie an hanghende den zelve tyt daerinne te commen ofte pareren op peyne van de ghalghe - u voorts condempneerende inde costen ende mysen van justitie ter tautatie
Actum 4 december 1648

Maar ik wil dit stukje over de pelloryne toch afsluiten met een stukje van onze Poperingse volksdichter 'vader' Posteure en met wat hij tegen de rechter Bonaventura zei toen hij een dief die wat wissen uit het bos gestolen had, aan de pelloryne te 'pronk' stelde:

*Hij voor 't stelen van wat wissen
Staet hier twee heuren zonder missen
En die stelen met vaam en voet
Voor die pakt men den hoed*

En hij nam zijn hoed met zwierige zwaai af voor de rechter.

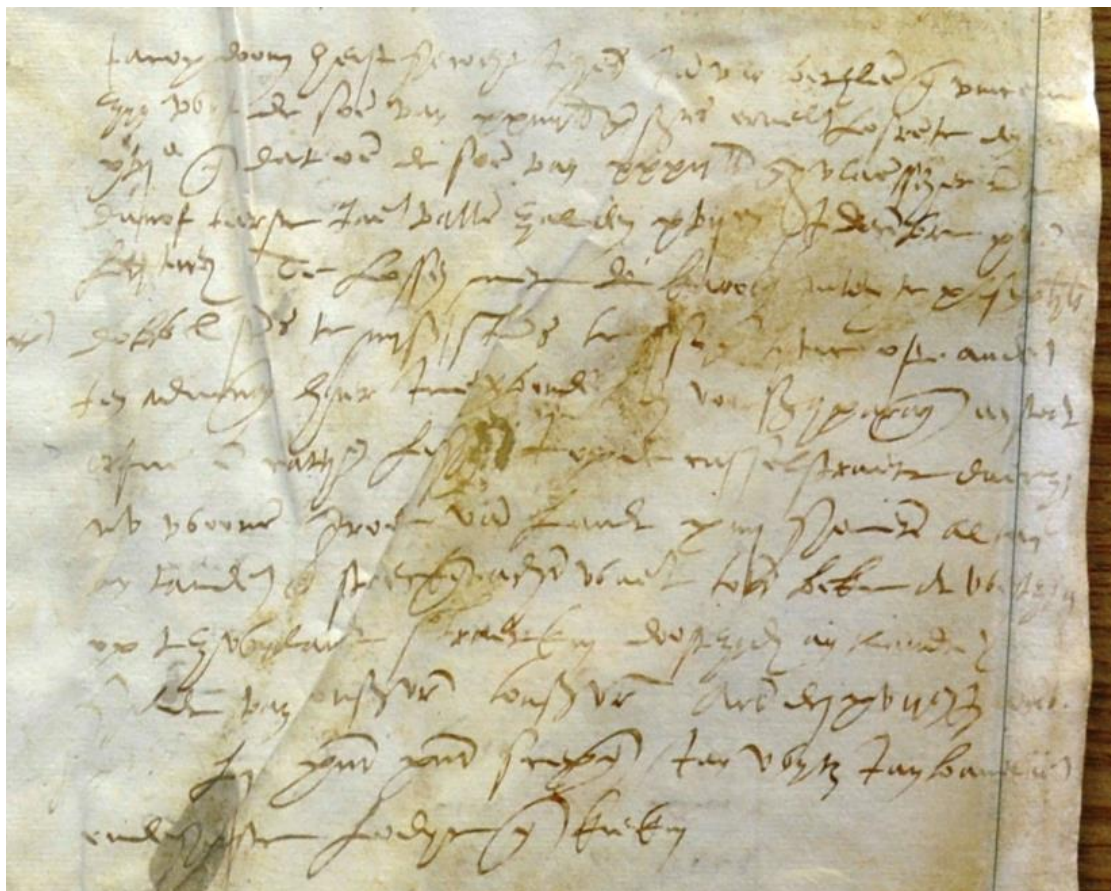
Het restant van de 'pelloryne' zoals ze nu wat ongelukkig staat op de hoek van de Couter en de Switch Road. Deze schandpaal werd door meester Adriaen bewaard en doorgegeven aan zijn kinderen. Johan Adriaen gaf ze door aan de stad en deze liet ze aldaar oprichten.

De hoek van 't Swynlantstraatje en de Casselstraat

De hoek van 't Swynlantstraatje en de Casselstraat is een locatie die gemakkelijk te herkennen is in de oude akten. We vonden twee akten - ééntje uit december 1551 en een andere uit december 1642 – waarin er sprake is van deze locatie.

17 december 1551 – Jacop Doom geeft een lening aan Jan van Bethleem en Vincente - SAP 394 - Folio 201 – Zwynlandstraatje

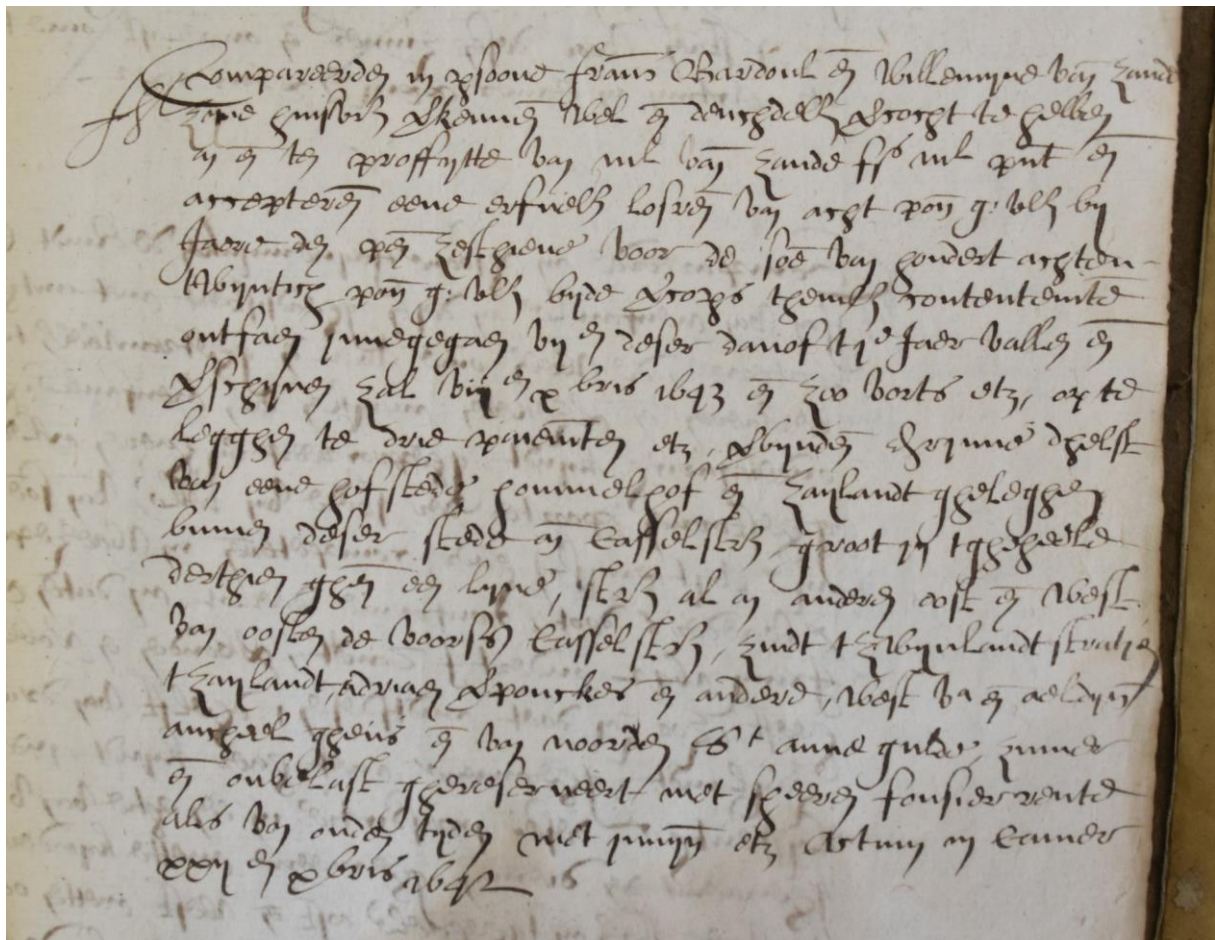
Jacop Doom heift ghecocht jeghens **Jan van Betheem ende Vincente** zyn wyf de somme van xxij pond parisis sjaers - ervelicke losrente - den penning xvj - ende dat omme de somme van xxxij pond grooten vlaemsscher mundte – danof teerste jer vallen zal den xvij in december xvc lij tich - te lossen met de karolusgulden te xl schele - philipsgulden te L schele – dobbel stuvers te iiij schele - stuvers te ij schele stic ofte ander ghelt ten advenante – hierinne verbonden byde voorseide comparanten een stede - erfve ende cathelen ligghende opde **Casselstraete** daer zy nu woonen – groot van lande xij ghemeten al teen an tander - streckende achterwaert totten beke de westzyde **op tzwylantstraetken** - doostzyde ant lant van de ghilde van Onse Vrouwe Actum den xvij in december xvc lj
Present scepenen Jan Wytz - Jan Bamelis Oudegherste - Lodyck ende Kieken

Op 22 december 1642 neemt Frans Bardoul, samen met Willemyne vande Zande, een lening op bij Michiel vande Zande, de zoon van Michiel.

Hij stelt daar voor als borg de helft van de hofstede gelgen op de hoek van de Casselstraat en het Zwynlandstraatje – een plaats die gemakkelijk te bepalen is – ook op de oude kaarten.

We lezen eerst de volledige akte:

Compareerden in persone **Frans Bardoul ende Willemyne vande Zande** zyne huusvrouw - verkennen wel ende deughdelick vercocht te hebben an ende ten profytte van **Michiel vande Zande filius Michiel**

present ende accepterende -

een erfvelick losrente van acht ponden grooten vlaemsch by jaere - den penninck zesthiene - voor de somme van hondert achtentwyntich ponden grooten vlaemsch -

byde vercoopers themlieden contentemente ontfaen -

innegaende vijide deser danof tjster jaer vallen ende verschynen zal viij xbris 1643 - ende zoo vorts etca -

op te legghen te drie paiementen² etca

verbyndende daerinne d'helft van eene hofstede - hommelhof ende zaylandt - gheleghen binnen deser stede ande Casselstraete -

² Paiementen – betaling

groot in tgheheele **derthien ghemetten een lyne** -
streckende al an anderen - oost ende west -
van **oosten de voorseide Casselstraete** - **zuudt tZwynlandtystratjen** -
tzaylandt Adriaen Verpouckes ende andere - west via ende aeldynghen Ancheel Gheus ende
van noorden **Sint Anne Gulde** -
zuuver ende onbelast - ghereserveert met sheeren fonsierrente³ als van ouden tyden -
met inninghe etc
Actum in camer xxijde xbris 1642

Als we dit gaan bekijken op de Ferrariskaart dan zien we het volgeede:

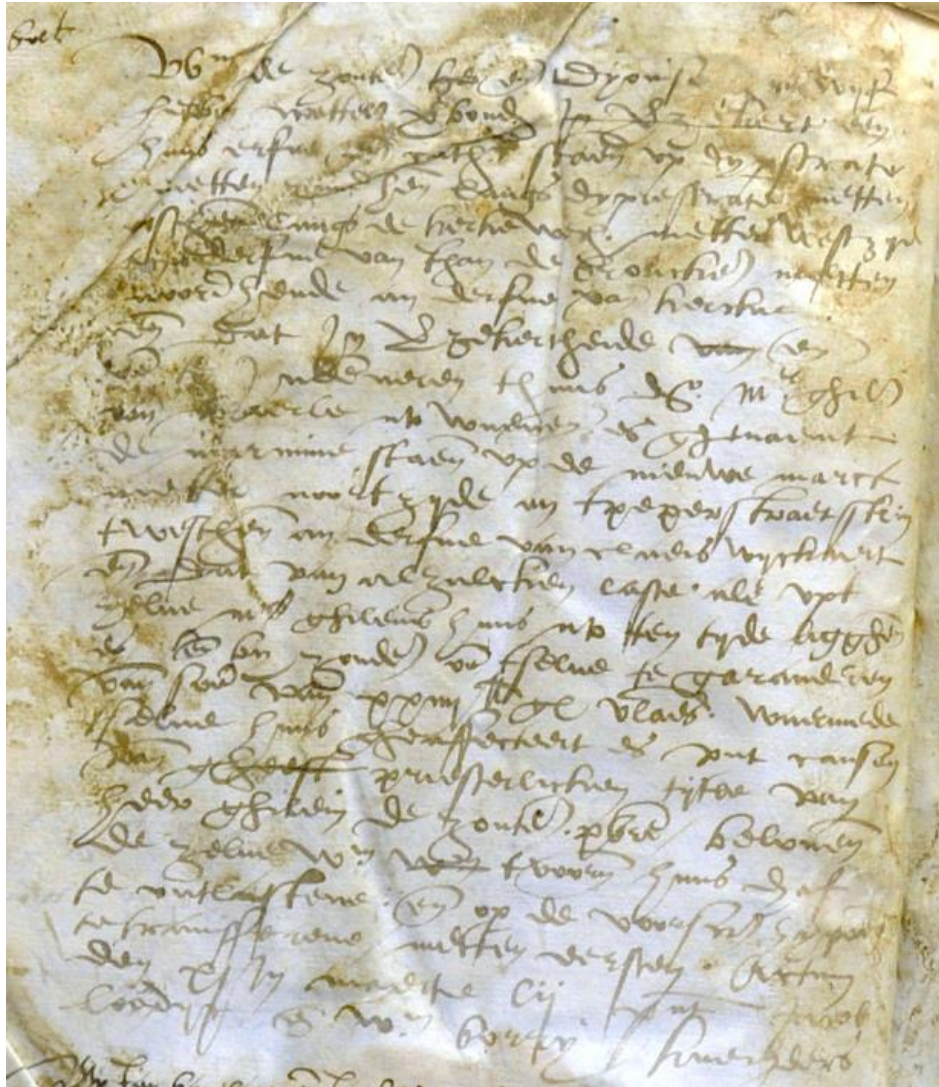
- 1 – Het Hooge Swynland – op dat moment brouwerij en herberg
- 2 – De Zwynlandmolen
- 3 – De hofstede waarvan sprake – en waarvan de helft van Frans Bardoul was
- 4 – Het zaailand van Adriaen Verpoucke
- 5 – Heterf van de Sint Anna GiLde

³ Fonsierrente – grondrente

11 maart 1553 – **De maerminne** – de voorloper van de Sint Omer op de hoek van het Peperstraatje - SAP 394 – Folio 230 verso

Willem de Zouter ende Dyonyse zyn wyff

hebben wettelick
verbonden een
huus, erfve ende
cathelen staende
op **dYperstraete** –
metten zuudhende
langs
dYprestraete –
metten oosthende
langs de
kerckewech –
metter westzyde
an derfve van Jhan
de Broucke –
metten
noordhende an
derfve vande
kercke –
ende dat in
verzekerthede
ende om te
indemneren thuus
daer meester
**Ghilein van
derMaerle nu
wonende es
ghenaemt de
Maerminne** –
staende op de
Nieuwe Maerct –

metter noortzyde an tPeperstraetsken ende dat van alzulcke laste aldaer opt zelve

meester Ghileins huus nu ten tyde
ligghende es ende byzonderlick omme
tselve te garanderen vande somme van
xxiiij pond grooten vlaems - waermede
tselve huus gheffecteeert es vut causen
vande priesterlicken tytels van heere
Ghilein de Zouter pbre – belovende de
zelve Willem tvoornoemde huus daer af te
ontlastene ende op de voorschreven
hypotheke te transporteren metten eersten
Actum den xj in maerte lij
Present Jacob Lodyck ende Willem Borry
- kuerheers

Dat er in Poperinghe een herber 'De Maerminne' genoemd werd in 1553 – kan ons nu heel vreemd overkomen – maar anderzijds is het ook zo dat de figuur van 'de zeemeermin' een oud Keltisch thema is – en dus al heel lang ook hier in de streek bestond.

De 'maerminne' had hier ook een naam: Melusine – en nu nog steeds prijkt ze op het belfort van Belle / Baillieul - als beschermvrouwe van de stad aldaar.

Melusine is de 'dogin' die de geboorten leidde – en de beschermster van de fontein van de dorst. En het zal wel in deze laatste betekenis zijn dat ze hier als uithangbord van de herberg op de hoek van het Peperstraatje diende.

Voor de Gallieërs was Melusine vooral een weefster – die zoals bekend staat – het lot in elkaar weefde.

Een van de oudste evocaties van de figuur van Melusina komt van Walter Map – geboren rond 1140. In zijn boek 'De Nugiscruialium' – of verhalen voor de hovelingen, vinden we het verhaal van Henno met de tand – die vertelt hoe Henno Mélusine leert kennen. Hier is het zijn moeder die het niet kan laten om te kijken hoe Melusine baadt – en daarmee ziet dat ze een vissestaart heeft – en dus een draak is.

Het thema werd verder door verschillende schrijvers uitgediept.

Melusina is ook de stammoeder van het geslacht Lusignan. Dit militante geslacht nam deel aan de kruistochten en bracht koningen van Jeruzalem voort.

De sage meldt dat de waternimf Mélusine het kasteel van Jean de Berry schiep voor haar echtgenoot Raymondin.

Mélusine au bain, Nuremberg, Nat. Mus. 4028

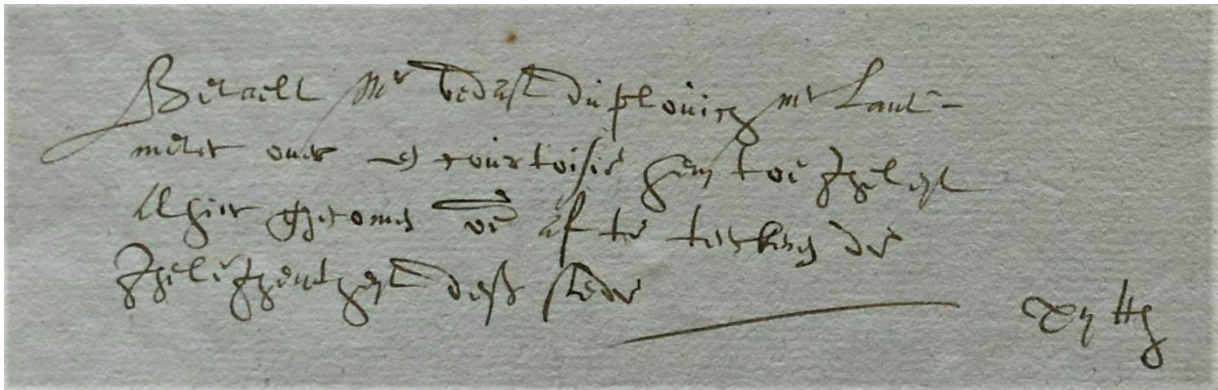

Agrandir Original (jpeg, 64k)

1634) 1635 - De tekening van Vedast du Plouich

Tot nu toe werd doorgaans aangenomen – ook door mij - dat de beroemde panoramatekening van Poperinghe van de hand van de Westouter naar Vedast du Plouich daterde uit 1644 – datum van de verschijning van *Flandria Illustrata* van Antonius Sanderus.

Groot was dus mijn verrassing toen ik in de stadsrekening van het jaar 1634 – 1635 de volgende post bemerkte.

Betaelt meester Vedast du Plouich - meester lantmeter - over een courtoisie hem toe gheleyt alhier ghecommen omme af te teekenen de ghelegentheyt deser stede – xij pond paris

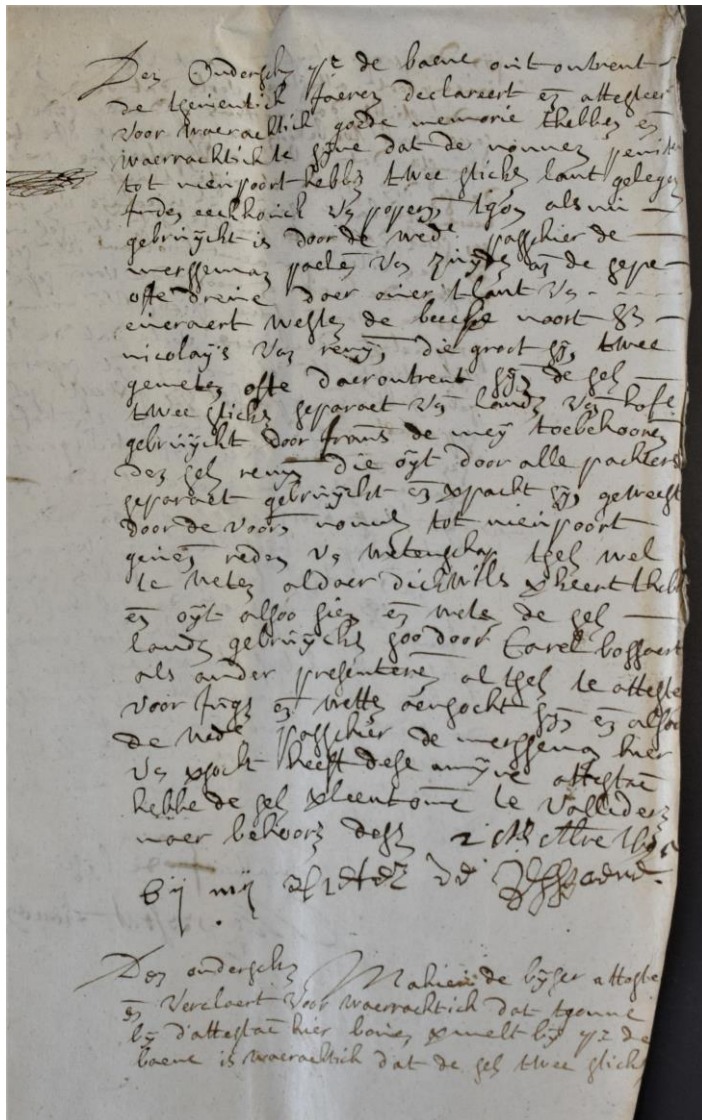

Dat betekent dus dat deze tekening eigenlijk tien jaar ouder is dan vroeger verondersteld en ook dat ze gemaakt is geworden in opdracht van het toenmalige magistraat. Sanderus heeft dus van deze bestaande tekenin gebruik gemaakt.

28 oktober 1695 - De Sepe en de Penitenten te Nieuwpoort - SAP 169B - nummer 6

Soms vind men in die oude teksten woorden die een vraagteken oproepen... wat betekent dit nu weer. Jacques Destailleur vond tussen de processen van dit jaar de onderstaande akten, waarin het woord 'sepe' in voorkwam. Wat is een sepe?

Eerst de akten:

De onderschreven **Pieter de Baene** - out ontrent de tseventich jaren - declareert ende attesteert voor waerachtich - goede memorie thebben ende warachtich te zyne dat de nonnen penitenten tot Nieupoort - hebben twee sticken lant ghelegen in den Eeckhouck van Poperynghe tgonne alsnu gebruyckt is door de weduwe Passchier de Mersseman - paelende van zuyden ande **sepe ofte dreve** - daer over tlant van ... *niet ingevuld* ... Cueraert - westen de beecke - noort heer Nicolays van Renynghe - die groot zyn - twee gemeten ofte daerontrent - zynde de selve twee sticken separaet vande landen van de hofstede gebruyckt door Frans de Mey - toebehoorende den zelve Renynghe die oyt door alle pachters separaet gebruyckt ende verpacht zyn gheweest door de voorseide nonnen tot Nieupoort - gevende reden van wetenschap - tselve wel te weten - aldaer dikwils verkeert thebben ende oyt alsoo sien ende weten de zelve landen gebruycken - soo door Carel Bossaert als ander - presenterende al tselve te attesteren

voor jughen ende wetten versocht synde ende alsoo de weduwe Passchier de Mersseman hier om versocht heeft - dese attesatie - hebbe de selve verleent omme te vallideren naer behooren - desen 28ste 8bre 1695
by my Pieter de Baene

De onderschreven Mahieu De Byser attesteert ende verclaert voor waerachtich dat tgonne by d'attestatie hier boven vermeld by Pieter de Baene is waerachtich - dat de selve twee sticken syn de proprieteit ende lant van de nonnen tot Nieupoort - attesteerende vorts dat de dry ander sticken daerneffens op dander syde vande sepe oock toebehooren de selve nonnen ofte ten minsten dat is hunne hypotecque paelende de selve drye sticken van oosten tlant van myn heere Thibaut - zuyt sieur Nicolays van Renynghe -

Het Onze Lieve Vrouwaltaar in de Sint Bertinuskerk

Bij het onderzoek naar het O.L.Vrouwaltaar (Altri Tempi) blijkt dat het altaar in totaal drie gekleurde afwerkingen heeft gehad.

De eerste oorspronkelijke van na de bouw in 1720 toonde nog niet echt marmerimitaties, maar moest mogelijk wel de indruk van steen gevel : zwart, donkerblauw, helderblauw, een monochrome grijze achtergrond en witte zuilen met mogelijks een geschilderde marmeradering.

De eerste overschildering toont meer rijke marmers. Zwart in de basis, bordeaux rood, groen en witte kolommen.

De laatste overschildering is de laatst gekende, zwart met donkerbruine marmer in de basis, roodbruine marmer voor de architectuurdelen, en witte marmer in de kolommen en de predella.

In alle fasen waren er vergulde en verzilverde elementen, oorspronkelijk in bladmetaal, maar in een recente fase overschilderd met potjesgoud.

Na rijp beraad is beslist om de laatste kleurrijke afwerking te behouden. Diverse delen moeten sowieso worden hernomen omwille van afschilfering : de witte marmer op de zuilen onder meer. Elders zal het om een behoud en herstel van het bestaande marmer gaan. Doordat geen vernis werd gebruikt, maar een laagopbouw met licht getinte olie(verf) boven elkaar, kan de marbrering niet vrijgelegd worden om weer in zijn (niet vergeelde) kleurenpracht te schitteren. Evenwel worden de verguldingen opnieuw in bladgoud en bladzilver heruitgevoerd.

Wisten jullie dit ??? Baudelaire wijdde een gedicht aan Poperinge ! Johan Gerber

Une Béotie belge

Charles BAUDELAIRE

Recueil : "Amœnitates Belgicæ"

La Belgique a sa Béotie !
C'est une légende, une scie,
Un proverbe ! — Un comparatif
Dans un état superlatif !
Bruxelles, ô mon Dieu ! méprise Poperinghe !
Un vendeur de trois-six blaguant un mannezingue !
Un clysoir, ô terreur ! raillant une seringue !
Bruxelles n'a pas droit de railler **Poperinghe** !
Comprend-on le comparatif
(C'est une épouvantable scie !)
À côté du superlatif ?
La Belgique a sa Béotie

België heeft zijn Boeotië!
Het is een legende, een zaag,
Een spreekwoord! - Een vergelijkende
In super staat!
Brussel, oh mijn God! veracht Poperinghe!
Een verkoper van drie-zes maakt een grapje met een manningue!
Een clysoir, o verschrikking! een spuit bespotten!
Brussel heeft niet het recht om Poperinghe te bespotten!
Begrijpen we de vergelijking?
(Dat is een vreselijke zaag!)
Naast de overtreffende trap?
België heeft zijn Boeotië

Charles Baudelaire is met Louis Aragon mijn favoriete dichter.

Natuurlijk ,met zijn magistrale bundel "les fleurs du mal" , en vooral het gedicht "spleen" . zie onderaan, in Frankrijk
trouwens, is dit gedicht klassieke schoolkost.

Voor mij is hij echt wel DE dichter van het **begrip "spleen"**

Dat is ook de feel waarmee ik mezelf het meest vereenzelvig.

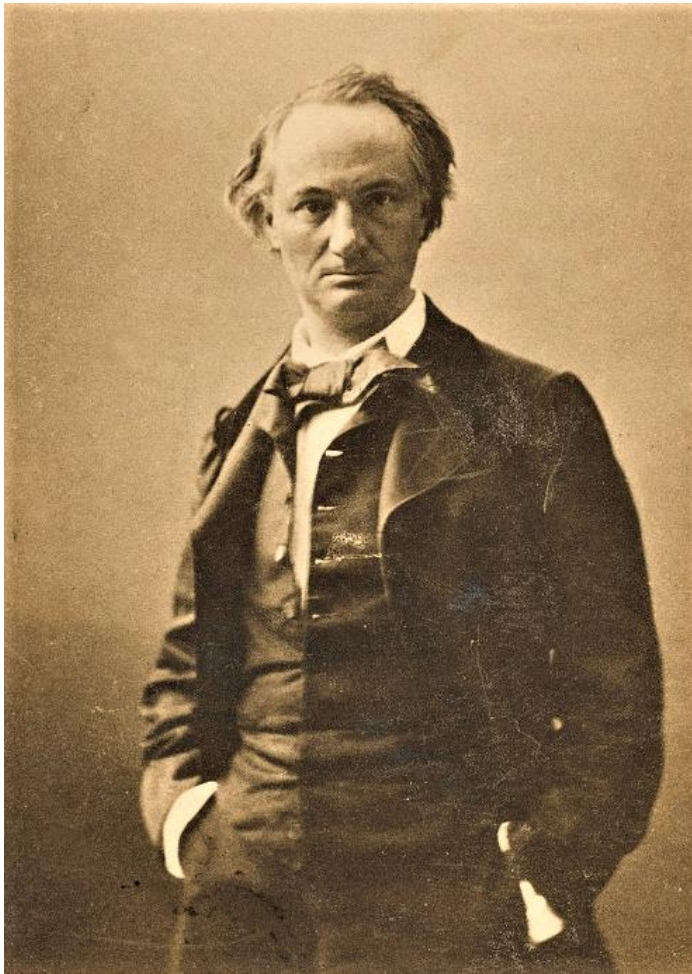
Spleen is moeilijk te omschrijven, het is niet echt diepe tristesse of mélancholie, zeker geen ziektebeeld.

Ook geen permanente mal de vivre, wel een soort "besef" van van onder andere, milde nostalgie,

le temps passé, le temps qui passe..

Ik denk daar zeer vaak aan, ik ben me daar **ALTIJD** zeer bewust van geweest,in het verleden en nu nog,

misschien nog meer dan vroeger, met ouder worden....

Als fotograaf leef je zowieso constant in het verleden, en met dit tikkende begrip in je koker.

Als je afdrukt aan een 1/125 van een seconde, nog voor je nu (ook digitaal) de opname bekijkt, is er een gigantisch veelvoud van die hondervijentwintigste van een seconde voorbij . Een roetsjbaan van tijd. Dat besef laat je nooit meer los! Give it a thought !

Als ik een song zou moeten aanduiden die dat gevoel van “spleen” het best weergeeft, denk ik altijd

aan “a sight for sore eyes” van Tom Waits. Wat het is, en wat ooit is geweest, en wat nooit terug komt.

<https://youtu.be/9JGvFo9UyI4>

Waits maakte een milde en weemoedige optelsom en bestelt nog een rondje:

Hey barkeep’ what’s keepin’ you
keep pourin’ drinks

For all these palookas, and you know
what I think...

(palookas : stupid, clumsy person of

met veel empathie, groepje mede-drinkebroers...vermoedelijk genoemd naar Joe Palooka, well meaning but clumsy fighter...)

Dat was een parenthèse over Tom Waits, een andere grootheid :-)

Baudelaire stierf jong, buitensporig druggebruik, soort van confiture verte, hasjh dat in groene zoete stroop en kruiden werd verwerkt, en in literaire salons en artistieke kringen werd gesnoept.

Kenners van Baudelaire omschrijven zijn poësie soms als "the day after" proza, of zondagmorgen kost of “kots”,

het verslag van de roes na zwaar drankgelag, of de kater ,na de trips .

Zijn lijf was een wrak, syfilis, in zijn meest verwoestende vorm.

Hij ligt begraven in Charlesville Mézières. Daar is ook een speciale postbus, die dagelijks wordt gelicht.

Van wereldwijd komen brieven aangewaaid, ze worden allemaal bewaard en gedigitaliseerd.

Hij moet wat betreft universele belangstelling niet onderdoen voor Jim Morisson, op zijn père Lachaise.

Poperinge , wordt uitdrukkelijk vernoemd in één van zijn satirische gedichten, het zijn niet zijn beste, maar toch vind ik dat Poperinge, dit gedicht ergens zou mogen vereeuwigen op een of andere wijze.

Baudelaire is toch wereld erfgoed.

Ik hoop dat jullie “spleen” op zijn minst kunnen waarderen, laatste vers vind ik geniaal.

De eerste zin lijkt verduiveld veel op de eerste zin van "de Vlasschaard" van de wereldgigant Stijn Streuvels:

“ De zware grijze lucht bleef wegen over de wereld “

Openingszin

Stijn streuvels De vlaschaard 1907

Daarom hou ik zo van de stroeve Streuvels, en ook van Louis Ferdinand Céline, dat is van hem uit “voyage au bout de la nuit” een tijdloos meesterwerk :

klinkt wat meer wanhopig, maar zoiets laat mij nooit meer los :-)

uit :voyage au bout de la nuit.....

"Notre vie est un voyage dans l'hiver et dans la nuit

nous cherchons notre passage dans le ciel , ou rien ne luit”

of uit dezelfde roman, over een dode en vereeuwigd in de film Marius & Jeanette van Robert Guédiguian:

Il n'avait plus assez de musique au coeur, pour faire valser sa vie !

Je bent dood, of de dood , beter af met een mooie zin, dacht ik.

SPLEEN

Quand le ciel bas et lourd pèse comme un couvercle

Sur l'esprit gémissant en proie aux longs ennuis,

Et que de l'horizon embrassant tout le cercle

Il nous verse un jour noir plus triste que les nuits ;

Quand la terre est changée en un cachot humide,

Où l'Espérance, comme une chauve-souris,

S'en va battant les murs de son aile timide

Et se cognant la tête à des plafonds pourris ;

Quand la pluie étalant ses immenses traînées

D'une vaste prison imite les barreaux,

Et qu'un peuple muet d'infâmes araignées

Vient tendre ses filets au fond de nos cerveaux,

Des cloches tout à coup sautent avec furie

Et lancent vers le ciel un affreux hurlement,

Ainsi que des esprits errants et sans patrie

Qui se mettent à geindre opiniâtrement.

Et de longs corbillards, sans tambours ni musique,

Défilent lentement dans mon âme ; l'Espoir,

Vaincu, pleure, et l'Angoisse atroce, despotique,

Sur mon crâne incliné plante son drapeau noir.

Charles Baudelaire 1821-1867

De oude kliniek

